

**Aktualizacja opinii ornitologicznej wraz z opinią dot. występowania
nietoperzy dla budynku Przedszkola Nr 3 na os. Słowackiego 24a. (dz. nr
2678/2). Na podstawie zlecenia z Gminy Trzcianka RPI.7031.38.2016.RZ z
dnia 16.08.2016 r.**

Autor: dr Jakub Glapan, firma Avian ul. Tetmajera 14/1, 64-920 Piła

(doktor nauk biologicznych, ekspert przyrodniczy ornitolog, nr aktualnych uprawnień
0332/2016/EP)

Zleceniodawca: Gmina Trzcianka, ul. Sikorskiego 7, 64-980 Trzcianka

Z dnia: 16.08.2016r

Data wykonania: 31.08.2016 r.

Wstęp

Wskutek konieczności prowadzenia prac remontowych, termomodernizacyjnych budynków, które powstawały kilka dekad temu, w celu chociażby redukcji kosztów ogrzewania, co działa na korzyść środowiska, pojawiają się zagrożenia związane z oddziaływaniem tego typu zabiegów na ptaki. Zwierzęta te towarzyszą często człowiekowi w miastach, znajdując w szczelinach dylatacyjnych między płytami, z których zbudowano budynek, niezabezpieczonych otworach wentylacyjnych, pustych miejscach pod parapetami, opierzeniami, rynnami, szczelinami etc. Dogodne miejsca schronienia a także rozmnażania.

Wychodząc naprzeciw nie tylko doświadczeniom z innych krajów, jak również realizując podstawowe zapisy wynikające z aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997. o ochronie zwierząt
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska

Przeprowadzono inwentaryzację przyrodniczą, w terminie wynikającym z zlecenia Nr RPI.7031.38.2016.RZ z dnia 16.08.2016 r. Celem inwentaryzacji było stwierdzenie, czy wskazane w zleceniu obiekty są siedliskiem, miejscami schronień, miejscami rozmnażania gatunków ptaków. Wynika to z obowiązku, który wskazuje że inwestor jest odpowiedzialny za zachowanie istniejących walorów przyrodniczych – w tym zapewnienie trwałego istnienia niepomniejszonej liczby schronień chronionych gatunków. Pomimo, że obiekt kontrolowano rok wcześniej, konieczna była aktualizacja danych.

Cel opracowania

Celem opracowania jest prezentacja wyników ekspertyzy ornitologicznej i chiropterologicznej wykonanej na potrzeby inwestycji polegającej na przeprowadzeniu termomodernizacji budynku Przedszkola Nr 3 na os. Słowackiego 24a. (dz. nr 2678/2).

Zakres inwestycji

Uzyskano ogólne informacje na temat planowanych prac budowlanych, które obejmują:

- wymianę zewnętrznej stolarki okiennej i drzwiowej,
- ocieplenie ścian zewnętrznych
- ocieplenie stropodachów
- wymiana instalacji centralnego ogrzewania.

Metodyka

W sytuacji idealnej, na podstawie opracowania „Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody” (Wylegała i in. 2009, PTOPI „Salamandra”) pełniącego rolę wytycznych w temacie terminy obserwacji powinny być dostosowane do biologii i ekologii gatunków. W przypadku ptaków, gdy docieplanie ma być przeprowadzone między 1 września i 31 marca, kontrole ornitologiczne należy wykonać co najmniej dwukrotnie w drugiej połowie kwietnia i w drugiej połowie maja. Obserwacje nietoperzy powinny być przeprowadzone trzykrotnie, to znaczy w drugiej połowie czerwca, w sierpniu i październiku. W szczególnych sytuacjach, jak w tym przypadku, mogą one być przeprowadzone w innym czasie. Nie ma wówczas możliwości identyfikacji rzeczywistego zajęcia budynku przez ptaki i nietoperze, dlatego przy szacowaniu potencjalnej szkody i planowaniu działań zapobiegawczych oraz podstawowych, uzupełniających i kompensacyjnych środków zaradczych należy przyjmować maksymalne zasiedlenie przez ptaki i nietoperze, jakie jest możliwe w tego typu budynkach przy stwierdzonej liczbie i rodzaju potencjalnych schronień.

W opinii zleconej przez Gminę Trzcianka dla budynku przedszkola wskazanego w zleceniu Nr RPI.7031.38.2016.RZ z dnia 16.08.2016 r. wykorzystano dane terenowe pochodzące z 12 lipca 2016 r., kiedy to wykonano obserwację budynku przez ok. 2 godziny i identyfikację ew. miejsc wlotu i wylotu ptaków. Opracowanie wyników wykonano 31.08.2016 r.

Wyniki

W budynku Przedszkola Nr 3 na os. Słowackiego 24a. (dz. nr 2678/2), nie stwierdzono pewnych miejsc gniazdowania ptaków (podobnie, jak w roku 2015). Z pewnością można wykluczyć gniazdowanie jerzyków *Apus apus*. W obrębie budynku istnieją miejsca, które mogą stanowić potencjalne miejsca gniazdowania ptaków. Są to miejsca w kanałach wentylacyjnych w górnych częściach budynku, gdzie nie ma kratki wentylacyjnych. W większości takie kratki jednak są. Jednakże nie stwierdzono śladów odchodów, które często widać w przy wejściu do kanału wentylacyjnego, który jest wykorzystywany przez ptaki jako miejsce gniazdowania.. Gatunki ptaków, które mogą gniazdować w ten sposób, to kawka i szpak. Tych gatunków nie zaobserwowano w rejonie budynku. Stwierdzono potencjalne siedliska bytowania nietoperzy w otwartych przewodach wentylacyjnych, przy czym należy brać pod uwagę następujące gatunki: mroczka późnego *Eptesicus serotinus* oraz karliki *Pipistrellus spp.*

Podsumowanie i zalecenia

Analizując uzyskane wyniki kontroli miejsc zajętych i potencjalnie nadających się dla bytowania gatunków ptaków i nietoperzy, należy wskazać dalsze postępowanie w przypadku prowadzenia prac remontowych, termomodernizacyjnych.

Przed rozpoczęciem prac

W przypadku ptaków prace zabezpieczające, stanowiące bardzo ważny pierwszy etap, powinny zostać przeprowadzone poza okresem lęgowym - od połowy sierpnia do końca lutego. **W przypadku usuwania gniazd należy wystąpić o zezwolenie na odstępstwa od zakazów w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (dotyczy również nietoperzy).**

W przypadku nietoperzy należy w okresie sierpień-wrzesień należy przeprowadzić prace polegające na zabezpieczeniu otworów i szczelin. Jeżeli przeprowadzenie prac jest w tym okresie niemożliwe, należy je przeprowadzić wczesną wiosną, to jest pod koniec marca lub w pierwszych dniach kwietnia.

Doprowadzenie do opuszczenia schronień przez nietoperze w wyżej wymienionych okresach odbywać się musi przed rozpoczęciem prac termomodernizacyjnych. Polega to na tym, że w

otworach wlotowych instaluje się np. siatki, umożliwiające wyjście nietoperzy z otworu a uniemożliwiające ich powrót. Jest to rozwiązanie tanie i skuteczne. Dokładne wskazówki techniczne znajdują się w opracowaniu PTOP „Salamandra” (Wylegała i in. 2009).

W trakcie ocieplania

Aby uniknąć złamania przepisów prawa dot. ptaków i nietoperzy oraz ich miejsc bytowania, należy przypomnieć że nawet najbardziej doświadczeni pracownicy budowlani nie znajdują wszystkich miejsc, stanowisk w budynku. Stąd w trakcie prac ornitolog/chiropterolog powinien przeprowadzić nadzór nad pracami. Powinno się to sprowadzić do przeprowadzenia kontroli bezpośrednio przed rozpoczęciem prac, jak również poinstruowania ekipy remontowej, z jakimi przypadkami mogą mieć do czynienia i jakie czynności należy zastosować. Nawet w przypadku stwierdzenia występowania gatunku ptaka możliwe jest takie zaplanowanie prac, bez ich opóźniania. Usuwanie gniazd ptaków, miejsc rozrodu nietoperzy i niszczenie ich schronień wymaga każdorazowej konsultacji i zezwolenia na odstępstwa od zakazów Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Zachowanie istniejących schronień lub zapewnienie schronień.

Nie stwierdzono pewnego gniazdowania żadnego z gatunków ptaków w budynku przedszkola. Jeżeli chodzi o potencjalne gniazdowanie, to stwierdzono miejsca, które mogą się do tego nadawać. Jednak nie zaobserwowano żadnych śladów, które mogły wskazywać na wykorzystywanie tych miejsc. W związku z powyższym nie ma konieczności wprowadzenia zaleceń dotyczących zapewnienia potencjalnych i istniejących schronień. W przypadku nietoperzy, należy w odpowiednim terminie, jeszcze przed przystąpieniem do prac remontowych, wykonać kontrolę nastawioną na wykrycie nietoperzy, przez uprawnionego chiropterologa. W tym przypadku należy zamontować specjalne panele – Bat Access Panel 1 PE, które można również zamontować w zewnętrznej warstwie elewacji. Na tym etapie zaleca się zamontowanie nie więcej jak 2 paneli w budynku.

Literatura

1. Kruszewicz A.G. (2006). „Ptaki Polski”. MULTICO Oficyna Wydawnicza Sp. zo.o. Warszawa
2. Wylegała P., Jaros R., Dzieciolowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. (2009). Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody”. Poznań.

3. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997. o ochronie zwierząt
4. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową
5. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
7. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska